

Praktische gids voor energiecoöperaties

om te transformeren naar
energiegemeenschappen

Praktische gids voor energiegemeenschappen

Aanleiding

De motie van de Provincie Utrecht "Bekend en Bemind" richt zich op het vergroten van bekendheid en bereik van energiecoöperaties

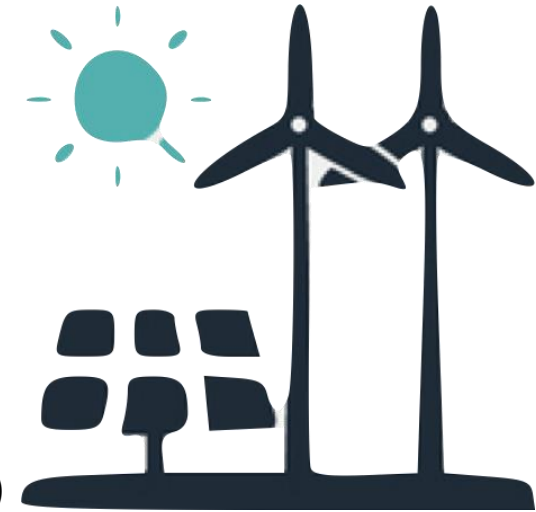
Doel

- Ondersteuning van coöperaties bij de transitie naar energiegemeenschappen, met focus op elektriciteit delen
- Opdracht: WarmteLokaal bracht kansen voor energiegemeenschappen in kaart, specifiek voor SOEN
- Primair publiek: Energiecoöperaties en burgerinitiatieven.

Een energiegemeenschap en energie delen

Het begrip **energiegemeenschap** komt voort uit EU Richtlijnen

- Juridische entiteit
- Vrijwillige en open deelname
- Gemeenschapsvoordelen aan leden of lokale gebieden
- Zeggenschap bij leden
- Opwekken gebruiken en verhandelen hernieuwbare energie (Elektriciteit en Warmte)

Uit de EU Richtlijnen komt ook

- het begrip **energie delen**: actieve afnemers wisselen de door hen zelf opgewekte energie gelijktijdig met elkaar uit, onder voorwaarden die ze onderling, democratisch met elkaar afspreken, ongeacht welke energieleveranciers ze hebben en
- een derde partij die kan worden aangewezen als organisator van energie delen: de zgn. energy sharing organisator ofwel **energiedienstverlener**

Wat is energie delen wel: administratieve rechtstreekse levering via bestaande elektriciteitsnet

Wat is energie delen niet fysieke rechtstreekse levering met eigen stroomkabel

levering achter de meter van 1 afnemer

Van energiecoöperatie naar energiegemeenschap

De meeste kenmerken energiegemeenschap zijn hetzelfde als die van een energiecoöperatie

- Juridische entiteit
- Vrijwillige en open deelname
- Gemeenschapsvoordelen aan leden of lokale gebieden
- Zeggenschap bij leden

Maar, een energiecoöperatie richt zich niet altijd op de keten van opwekken, gebruiken en verhandelen van hernieuwbare energie

Energiecoöperaties kunnen zich door ontwikkelen naar energiegemeenschappen door:

Energie delen toe te passen: eigen opwek en eigen afname onder eigen voorwaarden (zelfconsumptie).

Energie delen heeft voordelen voor energiegemeenschap:

- Biedt weerstand tegen hoge en volatiele marktprijzen
- Stimuleert gedragsverandering tot meer besparing en gelijktijdigheid
- Creëert betrokkenheid en acceptatie lokale opwek
- Geeft meer mogelijkheden voor extra particuliere investeringen
- Kan netcongestie verminderen

EU Richtlijnen: 2 soorten energiegemeenschappen

Twee meest relevante EU Richtlijnen uit het Pakket Schone Energie/ Clean Energy Package zijn:

- Richtlijn Interne Markt voor Elektriciteit (**EMD**, Richtlijn 2019/944)
- Richtlijn Hernieuwbare Energie (**RED-II**, Richtlijn 2018/2001)

EU Richtlijnen moeten worden omgezet in nationale wetgeving voor elke lidstaat

EMD is gericht op gelijk speelveld voor **energiegemeenschappen van burgers**

- Recht op energie delen
- Zonder tussenkomst commerciële leverancier
- Eigen deelname aan elektriciteitsmarkt
- Toegang transportnetwerken
- M.b.v. een onafhankelijke energy sharing organisator ofwel energiedienstverlener

RED II gericht op bevorderen **hernieuwbare energiegemeenschappen**

- steunregelingen specifiek voor energiegemeenschappen
- toegang tot financiering en informatie makkelijker

Vertaling EU richtlijnen in wetgeving in NL en de praktijk

EU Richtlijnen zijn deels vertaald in Nieuwe Energiewet

In de Nieuwe Energiewet is wel geregeld

- Formele erkenning energiegemeenschappen
- Definitie sluit aan bij EU Richtlijnen
- Erkenning energie delen en de mogelijkheid om via AMvB lokaliteit hiervoor te verplichten
- Betere verankering van lokaal eigendom, door bevoegdheidsgrondslag voor gemeenten en provincies om in een verordening vast te leggen dat ontwikkelaars van wind- of zonprojecten moeten motiveren welke inspanningen er zijn verricht om 50% lokaal eigendom te realiseren

Maar nog niet

- Energie delen is alleen mogelijk via één en dezelfde leverancier.
- Nog geen onafhankelijke **energy sharing organizer**, die de administratie en afrekening van energiedelen binnen de gemeenschap kan beheren

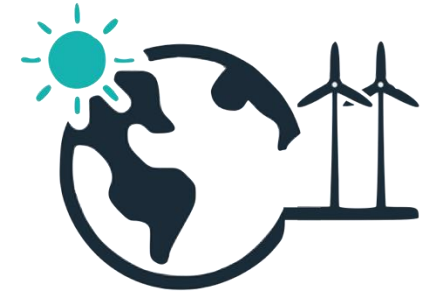

Nieuwe Energiewet is op 10/12/2024 aangenomen door de Eerste Kamer

⇒ In de praktijk is dit eenvoudig op te lossen door met **coöperatieve leveranciers** als Om | Energie of Energie van Ons samen te werken, die ook de rol van energiedienstverlener vervullen

Kritische succesfactoren energiegemeenschap

De principes van B gelden voor de wereld van B: die van het nieuwe energiesysteem

wordt alles aangedreven door hernieuwbare energie en is er lokale balans

- juiste mix zon en wind
- zeggenschap van de kWh
- opwek regelbaar en/of combinatie opslag
- sturing/beïnvloeding van afname
- vraagsturing van aardgasvrije warmteoplossingen

is energie toegankelijk voor iedereen

- lidmaatschap is open
- democratisch zeggenschap 1 lid 1 stem
- start vroeg afspraken over prijsvorming
- communicatie begrijpelijk
- transparante communicatie
- financiële participatie toegankelijk

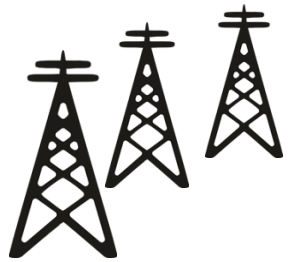
is ons energiesysteem verbonden met de leefomgeving en is er lokaal eigenaarschap en samenwerking

- omgeving is (mede-)eigenaar
- betrokkenheid/gemeenschapsgevoel
- lokaal eigenaarschap vanaf de vroege ontwikkelfase
- ruime mogelijkheden lokale financiering
- goede samenwerking met gemeente

is de infrastructuur niet gecentraliseerd maar gedistribueerd

- benut mogelijkheden om netcongestie te verminderen

Samenvatting energiegemeenschap en energie delen

In- en verkoop
overschot

Leden en klanten
gezamenlijk doel

Continue
monitoring

Cooperatieve
Energie
dienstverlener/
leverancier

Aanvullende
afspraken in Statuten
of flexibeler in Charter

Nederlandse Energiewet
Europese Richtlijnen

Energie delen

Optimaliseren bbalans
vraag en aanbod, gedrag
stimuleren

Eigen assets
hernieuwbare energie

Leveren aan
verschillende lokaal
gebonden doelgroepen

Samenwerking met
strategische partners

Relatie en
samenwerking
overheden

Bouwstenen voor energiegemeenschappen

1. Strategie en oriëntatie

Doelen en voordelen vaststellen

Charter als flexibel document, aanvullend op Statuten

2. Gemeenschap

Ledenwerving en betrokkenheid vergroten

Middengroepen bereiken via gerichte communicatie

3. Hernieuwbaar energiesysteem

Lokale opwek met zon en wind

Energiebesparing en integratie met opslag

4. Inregelen Energie delen

Administratieve organisatie via energiedienstverlener

Real-time monitoring van vraag en aanbod

5. Professionele organisatie

Voldoen aan wettelijke vereisten energiegemeenschap

Samenwerking met gemeenten formaliseren

Subsidies en fondsen benutten

6. Financiële onderbouwing

Kostprijs-plus-model implementeren

Verschillende inkomstenbronnen bepalen

Bouwstenen Energiegemeenschap in een Canvas

Strategische Partners

4 Professionele Organisatie en Inregelen energie delen

Activiteiten

Doelen

1 Strategie en Oriëntatie

Leden

Doelgroepen

2 Gemeenschap

Organisatie

Hernieuwbaar energiesysteem

3 Hernieuwbaar energiesysteem

Aanbod

Communicatie

Kostenstructuur

Inkomstenstromen

5 Financiële onderbouwing

Energie Canvas

Strategische Partners

Samenwerking coöperatieve leveranciers, gemeente, energiehubs.

Activiteiten

Welke activiteiten doen we zelf? En wat besteden we uit aan partners?

Doelen

Welke meetbare doelen wil je per jaar de komende 3 jaar realiseren?

Leden

Welke betrokkenheid wil je creëren met leden?

Dat kan verschillen per segment.

Doelgroepen

Wie zijn onze klantgroepen?

Segmenteren naar bepaalde 'leefstijlen'?

Welk geografisch gebied?

Organisatie

Voldoet je aan de wettelijke vereisten voor een energiegemeenschap?
Wat wil in je Charter vastleggen?
Hoe ga je organisatie inrichten?

Hernieuwbaar energiesysteem

Welke assets zijn er al?
Welke wil je opbouwen?
Ook integratie met een warmtenet?
Ook opslag?

Aanbod

Welke waarde levert een energiegemeenschap aan onze leden?

Communicatie

Hoe brengen we het concept energie delen over aan onze leden?

Hoe betrekken we leden?

Hoe beïnvloeden we gedragspatronen voor opwek en verbruik?

Willen we ook MKB bedienen en/of samenwerken met Energiehubs van bedrijven?

Kostenstructuur

Wat is onze kostprijs en welke "+" hebben we nodig voor reserve en continuïteit?

Welke vaste en welke variabele kosten hebben we?

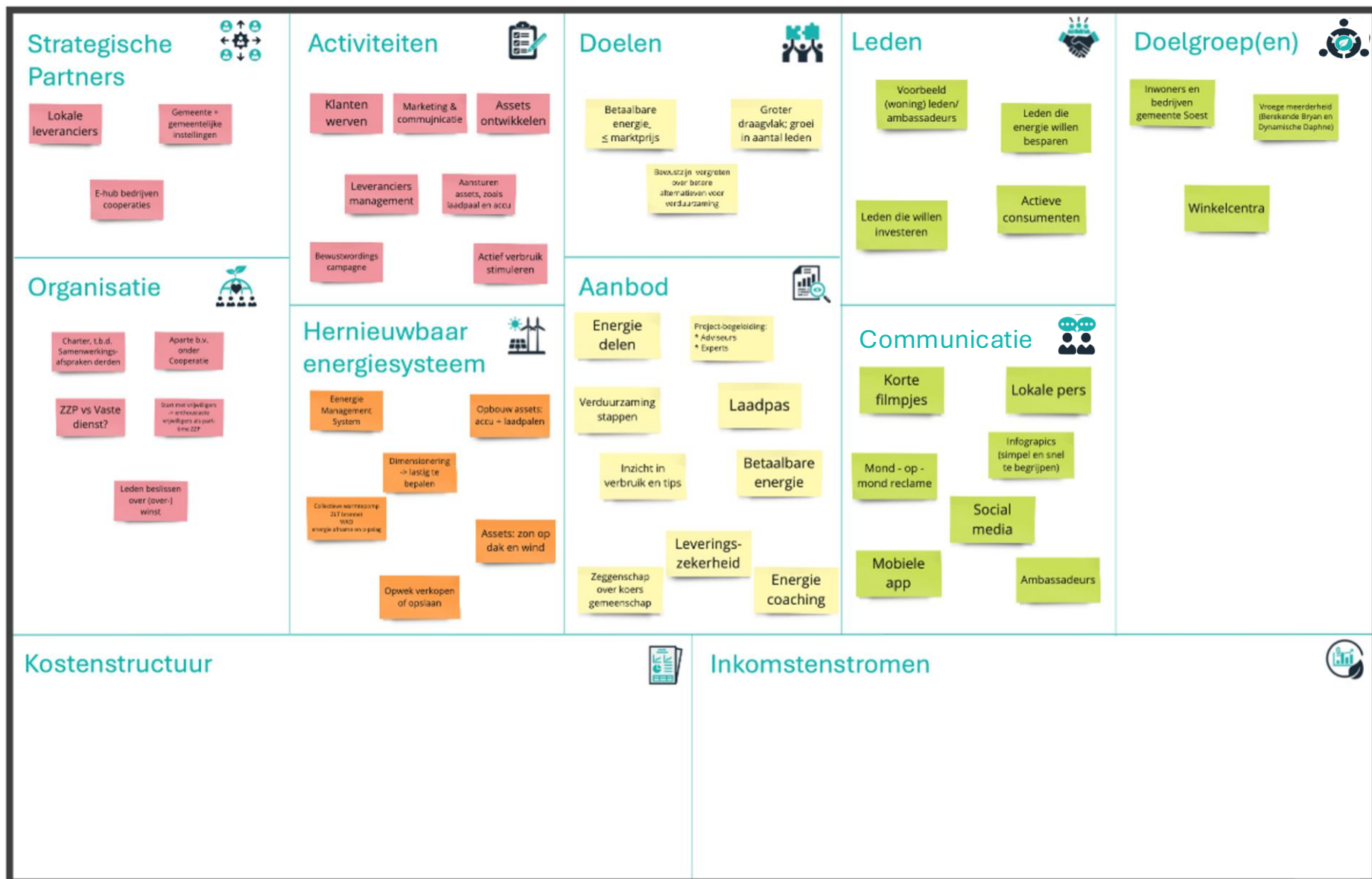
Welke kosten horen wel en niet in de kostprijs voor elektra thuis?

Inkomstenstromen

Wat zijn inkomstenstromen voor de energiegemeenschap (energiecoöperatie)?

Ingevulde versie Energie Canvas Soester Energiecoöperatie

Eindsprint

Activiteit	Planning
Rapport afronden	Voor Kerst 2024
Rapport delen met geïnteresseerden in Soest, via SOEN	Voor 31 december 2024
Rapport aanbieden aan alle energiecoöperaties in de provincie Utrecht	Bestuurdersdag EvU, ALV EvU voorjaar 2025
Bredere promotie rapport	Nieuwsbrieven, websites SOEN en EvU, LinkedIn posts

Mogelijke vervolgo opdracht:

- Website Energie Canvas
- Workshops obv Canvas uitwerken en aanbieden aan energiecoöperaties

BIJLAGEN

Voorbeelden van energiegemeenschappen

Agem

- Pilotproject voor energie delen met kostprijs-plus-model.

Deltawind

Lokaal energiecontract op Goeree-Overflakkee.

Eemnes Energie

- Experiment met lokaal energiedelen en variabele tarieven.

Schoonschip Amsterdam

- Drijvende gemeenschap met smart grid.

EWS Schönau

- Duits burgerinitiatief met focus op groene energie.

Energy Local

- Welsh initiatief met zogenoemde Energy Local Clubs, met time-of-use tarieven

Energie Canvas: facilitator versie

Strategische Partners

Met welke coöperatieve marktpartijen willen we strategisch mee gaan samenwerken?

Denk hierbij aan;

Coöperatieve energieleverancier en energiedienstverlener

De Gemeente

Lokale energie-hubs (bedrijven)

Maatschappelijke organisaties

Activiteiten

Welke activiteiten gaan we zelf uitvoeren als energiegemeenschap?

Denk hierbij aan activiteiten als:

- Energie management, inclusief monitoren vraag en aanbod energie
- Marketing en communicatie
- Acties voor gedragsverandering en besparing
- Ontwikkelen assets

Doelen

Welke meetbare doelen wil je per jaar de komende 3 jaar realiseren?

Denk aan

- 300 leden
- 2 coöperatieve zonnedaken
- start ontwikkeling windproject
- start ontwikkeling collectief warmteproject
- lokale binding of bekendheid
- samenwerking gemeente

Leden

Welke betrokkenheid wil je creëren met leden? Dat kan verschillen per segment.

Denk aan:

- Actieve consument die energie wil delen
- Investerende leden
- Leden die samen energie willen besparen
- Passieve leden die doelen ondersteunen
- Geïnteresseerde potentiële leden
- Vrijwilligers
- Werkgroep/buurtteamleden
- Buurtbewoners voor collectieve warmte

Doelgroepen

Wie zijn onze klantgroepen? Bedienen we bepaalde 'leefstijlen'? Segmenteren we hierin? Welk geografisch gebied bedienen we?

Willen we ook MKB bedienen, of samenwerken met Energie hubs van bedrijven? Maatschappelijke organisaties zoals scholen?

Gaan we op zoek naar (grote) afnemer(s) van energie die een complementair afname profiel hebben? Met andere woorden, op momenten dat onze leden veel opwekken

Organisatie

Voldoe je aan de wettelijke vereisen voor een energiegemeenschap?

Zijn er nog zaken die we aanvullend op onze statuten moeten regelen (dit kan bijv. middels een Charter)

Welke organisatiestructuur past het beste bij welke activiteit?

Doen we alles in de cooperatie?

Hoe werkt dat met winsten (ver)delen?

Hoe willen we professionaliseren?

Nemen we mensen in dienst of werken we met ZZP'ers?

Hoe financieren we deze professionalisering?

Welke governance en juridische structuur kies je voor je energiegemeenschap?

Hernieuwbaar energiesysteem

Welke assets heb je nu als coöperatie?

Welke wil je daarnaast opbouwen?

Hoe kunnen deze elkaar versterken?

Hoe ziet de integratie met een eventueel warmtenet er uit?

Hoe zorgen we voor energiemangement?

Welke en hoeveel opslag?

Aanbod

Welke waarde levert een energiegemeenschap aan onze leden?

Welke problemen helpen we op te lossen voor onze leden?

Hoe zien onze producten eruit?

Welke behoeften van onze leden bevredigen we met ons aanbod?

Denk aan:

- Energie tegen een stabiele en eerlijke prijs
- Zeggenschap
- Lokale verankering
- Zorg voor de omgeving
- Meer duurzame energie
- Investeringskansen voor bewoners

Communicatie

Hoe brengen we het concept energie delen over aan onze leden?

Hoe betrek je leden bij het vaststellen van de uitgangspunten/principes van energie delen?

Hoe kunnen we gelijktijdigheid binnen ons verzorgingsgebied optimaliseren? Hoe beïnvloeden we gedragspatronen voor opwek en verbruik? Voor welke prikkel is welke 'leefstijl' gevoelig?

Kostenstructuur

Wat is onze kostprijs en welke "+" hebben we nodig voor reserve en continuïteit?

Welke vaste en welke variable kosten hebben we? En welke kosten horen wel en niet in de kostprijs voor elektra thuis? En welke in de kostprijs voor warmte?

Denk aan:

- Kosten van opwek (rente en aflossing, onderhoud, beheer -/- SDE/SCE en GVO's)
- Kosten voor energiedienstverlener/leverancier (monitoring, dataplatform, facturatie, klantenservice)
- Marketing en communicatiekosten
- Algemene organisatiekosten intern

Inkomstenstromen

Wat zijn inkomstenstromen voor de energiegemeenschap (energiecoöperatie)?

Denk aan: contributie, inkomsten PPA's en SDE/SCE, opdrachtvergoeding voor energiebesparende activiteiten, subsidies. Welke principes willen aanhouden voor prijsafspraken voor energie delen? Wat betekent kostprijs+ voor elektriciteit in de praktijk? Wat betekent dit voor maximale winst? Willen we een maximum en ook een minimum prijs instellen? Willen we differentiëren naar segmenten? Welke prijsprikkels voor gedragsverandering vinden we eertlijk?

Welke uitgangspunten leggen we vast voor collectieve warmte? Wat is een acceptabele prijs en hoe bepalen we die? Door vergelijk met ander warmtealternatief, ACM maximum?